

DEN AMERIKANSKA POLITIKEN

När de amerikanska bombningarna i Vietnam började, förekom ett anfall som först verkade alldeles oförklarligt. Det tunga strategiska flyget sattes in mot ett område, som efter bombningen visade sig ha varit tomt på guerilla. Vad som såg ut som en dyrbar övningsflygning hade till på köpet varit resultatlös. Så småningom blev det klart, att avståndet från det bombade området till flygplanens bas var ungefär lika med avståndet från denna till den kinesiska atomvapenindustrin. Om kineserna själva inte genast förstått innebörden av demonstrationen, har de förmodligen blivit upplysta därom, när de hotade Indien under den senaste konflikten mellan Indien och Pakistan. Till mötesplats för kinesiska och amerikanska diplomater, som annars inte har mycken beröring med varandra, har valts Warszawa, och under den aktuella tiden lär ambassadörerna ha träffats ofta.

Det kan naturligtvis sägas, att tillvägagångssättet att utfärda en varning till Kina genom en bombning i Vietnam var brutalt, även om denna gång inga människoliv gick förlorade. Men krig är alltid brutalt, och USA har medvetet valt

krig i Vietnam. USA:s politik gick länge ut på att hjälpa det kommunisthotade Sydvietnam genom instruktörer och olika understöd, men den politiken misslyckades. Resultatet är, att nu står 150.000 man välutbildad trupp i Sydvietnam, väldiga hamnar anläggs för tillförsel av ny materiel, jättelika flygbaser röjs i djungeln. Uppbyggnaden sker snabbt och hänsynslöst, utan hänsyn till kostnaderna. För ett halvår sedan sade experterna, att USA inte skulle kunna vinna ett krig i Vietnam. Fransmännen misslyckades på sin tid, trots att de visste allt om kolonialkrig. Men man hade underskattat den amerikanska viljan att göra en kraftinsats. Striden blir svår, men misslyckandet anses nu inte lika givet.

Hänsynslöshet och kraft kan väl sägas vara ett allmänt drag i amerikansk utrikespolitik. Vietnamkonflikten ger tillräckliga exempel. Men den kommer också att visa något annat. Om det militära kriget mot guerillan vinnes, måste USA för att trygga landets position stanna kvar i Vietnam. Där måste organiseras försvar och polis, byggas skolor, sjukhus och utbildningsanstalter, anläggas vägar och fabriker. USA

kommer att göra allt detta. Det kommer att föra över miljarder dollar till Vietnam i fredens tjänst liksom nu i krigets. Ingen ekonomisk vinst kommer nu eller i generationer framåt att kunna hämtas tillbaka ur den investeringen. Vad som ges får skänkas bort av ren generositet. Samma attityd tycks känneteckna USA:s handlingar också i andra länder. Utlandshjälpen varje år uppgår till ofantliga belopp. FN lever till stor del på USA, och i Europa har vi all anledning att minnas Marshallhjälpen. Givandet är en del av den amerikanska helhetsbilden. Många gånger har naturligtvis inte gåvorna fördelats med takt och omdöme, men mycket har förbättrats i det förhållandet. Fredskåren är det bästa exemplet. Från motståndarhåll sägs naturligtvis, att givandet alltid är förordat med politiska villkor och ekonomiska förväntningar. I vissa bestämda fall har det säkerligen varit och är så. Men alldeles bortsett från det ganska rimliga i den saken, så kommer man inte ifrån att gåvorna också är ett uttryck för en generös inställning till omvärlden.

Bakom denna inställning ligger en tro och ett begrepp om skyldighet, som är en del av det amerikanska kulturarvet. Människan har rätt till liv och frihet, och hennes plikt är att kämpa mot despotismen. Det står i inledningen till Declaration of Rights. Må vara att avståndet mellan ideal och verklighet är stort. Det amerikanska

samhället har förvisso svåra skönhetsfläckar, och den amerikanska utrikespolitiken blir ofta föremål för kritik även från USA:s vänner. Men man frågar sig, var vi skulle hamnat om inte den amerikanska idealismens krafter, så som de är förankrade i den vanliga amerikanske medborgaren, mobiliserats, först mot Hitler och sedan mot Stalin. Var skulle vi stå om inte den politiska ledningen i USA efter det andra världskriget till sist insett vart Sovjetunionen höll på att leda världen. Den högt bildade presidenten av god familj, Franklin Roosevelt, trodde in i det sista på nyttan av en eftergiftspolitik gentemot Stalin. Mannen från Mellanvästern, presidenten Harry Truman, sade efter Potsdam sitt bestämda nej till vidare rysk expansion och godkände Trumandoktrinen och Marshallhjälpen. USA tog på sig sitt ansvar.

Det amerikanska uppträdandet i Vietnam kan inte förstås om man inte är klar på att detta ansvar fortfarande känns som en verklighet. Det skulle inte gå att fortsätta Vietnamkriget om inte en majoritet av det amerikanska folket accepterat den nuvarande politiken som en tragisk nödvändighet. Att det finns en opposition mot kriget inom USA och särskilt inom vissa intellektuella och radikala kretsar är emellertid också ett faktum. Sådant följer med ett fritt system. Oppositionen riktar sig kanske främst mot stridsmetoderna men, naturligt nog, också mot att unga amerikaner

skall skickas att dö i ett djungelkrig i Sydostasien, då USA självt inte är hotat. Majoriteten ser det inte så. Den anser att det föreligger en moralisk skyldighet att även med betydande blodsoffer hjälpa Sydvietnam att få vara fritt. Man kan under sådana omständigheter lätt tänka sig den amerikanska reaktionen efter vår t.f. utrikesministers klumpighet i somras.

President Johnson är andlig arvtagare inte till sin företrädare utan till president Truman. Att det hos honom finns både hårdhet och generositet har han visat. Särskilt sofistikerad är han inte heller i sitt handskande med sina maktmedel. Man väntar nu på hur han skall handla när han konfronteras med de franska krav, som general de Gaulle förebådat.

År 1969 går det nuvarande NATO-fördraget ut. Förhandlingar om fortsättningen kommer att börja långt innan dess. Diskussionen är redan i gång. Det svåraste problemet blir hur Frankrike i fortsättningen kommer att ställa sig. Frankrike kommer säkerligen att kräva en revision av hela NATO:s konstruktion, och denna revision kan bli utomordentligt prövande för amerikansk självkänsla. USA har

till stor del byggt upp, till stor del också betalat Västeuropas nuvarande försvar. Men detta ensamt är inte tillräckligt, och USA garanterar i själva verket Västeuropas frihet gentemot Sovjetunionen. Det ryktas nu att Frankrike skall kräva både att NATO:s högkvarter flyttas — en flyttning som medför enorma kostnader — och att amerikanskt flyg skall bort från franska baser. Kraven kan vara tilltagna med prutmån. Men från amerikansksida skulle man väl kunna föra det resonemanget, att om större europeiska stater verkligen inte vill samarbeta med USA för Västeuropas fortsatta försvar, då har USA:s skyldigheter också nått sin gräns.

I Europa har man anledning att hålla detta i minne. En amerikansk omvärdering skulle kunna komma snabbt och medföra hastiga förändringar. Framför allt skulle den på nytt kunna avlägsna USA från Europa. En ny isolationism i USA vore en olycka för oss alla. Den kritik, som man i en mängd fall givetvis kan rikta mot amerikansk politik, och som omvänt USA i en mängd fall kan rikta mot oss här i Europa, kan aldrig undanskymma allt vad vi har gemensamt.